

OMMAVIY MADANIYATNING YOSHLAR MA'NAVIYATIGA TA'SIRI

Shavkatov Asilbek

Nizomiy nomidagi O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti, Tarix fakulteti
"Milliy go'ya, ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi" yo'nalishi 201-guruh talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20565554>

Annotatsiya: Mazkur maqolada ommaviy madaniyatning mazmun-mohiyati, uning yoshlar ma'naviyatiga ko'rsatayotgan ijobiy va salbiy ta'sirlari tahlil qilinadi. Globallashuv va axborot texnologiyalari rivojlanishi sharoitida ommaviy madaniyatning yoshlar dunyoqarashi, axloqiy qarashlari va milliy qadriyatlarga munosabatiga ta'siri ilmiy jihatdan yoritiladi. Shuningdek, yoshlarni ma'naviy tahdidlardan himoya qilish hamda ularda mustahkam mafkuraviy immunitetni shakllantirish bo'yicha takliflar ilgari suriladi.

Kalit so'zlar: ommaviy madaniyat, yoshlar ma'naviyati, globallashuv, axborot makoni, ma'naviy tahdid, milliy qadriyatlar, mafkuraviy immunitet, tarbiya, internet, madaniyat.

Bugungi kunda dunyo misli ko'rilmagan sur'atlar bilan o'zgarib bormoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida turli xalqlar va madaniyatlar o'rtasidagi aloqalar yanada kuchaydi. Bu jarayon insoniyat taraqqiyotiga xizmat qilayotgan bo'lsa-da, ayrim ma'naviy muammolarni ham yuzaga chiqarmoqda. Ayniqsa, ommaviy madaniyatning keng tarqalishi yoshlar ongiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli ommaviy madaniyatning yoshlar ma'naviyatiga ta'sirini o'rganish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Ommaviy madaniyat deganda keng auditoriyaga mo'ljallangan, ommaviy axborot vositalari va zamonaviy kommunikatsiya texnologiyalari orqali tez tarqaladigan madaniy mahsulotlar tushuniladi. U kino, musiqa, reklama, moda, internet kontentlari va ijtimoiy tarmoqlar orqali namoyon bo'ladi. Ommaviy madaniyatning asosiy xususiyati uning tez tarqalishi va katta auditoriyani qamrab olishidir.

Ommaviy madaniyatning ayrim ijobiy jihatlari ham mavjud. U insonlarning dunyoqarashini kengaytiradi, turli xalqlar madaniyati bilan tanishish imkonini yaratadi, zamonaviy bilim va texnologiyalarni ommalashtiradi. Bugungi yoshlar internet orqali dunyoning turli nuqtalaridagi ilmiy yangiliklar, ta'lim resurslari va madaniy jarayonlar bilan tanishish imkoniyatiga ega bo'lmoqdalar.

Biroq ommaviy madaniyatning salbiy ta'sirlari ham e'tibordan chetda qolmasligi kerak. Ayrim hollarda u yoshlarning milliy qadriyatlardan uzoqlashishiga, iste'molchilik kayfiyatining kuchayishiga va ma'naviy qadriyatlarning zaiflashishiga sabab bo'lmoqda. Yengil-elpi hayot tarzi, shaxsiy manfaatni hamma narsadan ustun qo'yish, zo'ravonlik va axloqiy me'yorlarga zid xatti-harakatlarning targ'ib qilinishi yoshlar tarbiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Yoshlar ommaviy madaniyat ta'siriga eng tez beriladigan ijtimoiy qatlam hisoblanadi. Buning asosiy sababi ularning yangilikka intiluvchanligi, qiziquvchanligi va zamonaviy axborot vositalaridan faol foydalanishidir. Agar yoshlar mustahkam ma'naviy asosga ega bo'lmasa, ular turli salbiy g'oyalar va zararli axborotlar ta'siriga tushib qolishlari mumkin.

Milliy qadriyatlar yoshlarni ommaviy madaniyatning salbiy ta'siridan himoya qiluvchi muhim ma'naviy tayanch hisoblanadi. O'z tarixini, madaniyatini va milliy an'analarini yaxshi bilgan yoshlar har qanday axborotni tanqidiy tahlil qilishga qodir bo'ladi. Bu esa ularda mafkuraviy immunitet shakllanishiga xizmat qiladi.

Oila yoshlarni ommaviy madaniyatning salbiy oqibatlaridan asrashda muhim rol o'ynaydi. Ota-onalarning farzand tarbiyasiga mas'uliyat bilan yondashishi, ularda kitobxonlik, milliy

qadriyatlarga hurmat va ma'naviy fazilatlarni shakllantirishi zarur. Oiladagi sog'lom ma'naviy muhit yoshlarning dunyoqarashiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Ta'lim muassasalari ham bu borada muhim vazifalarni bajaradi. Maktab va oliy ta'lim muassasalarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni kuchaytirish, yoshlarda mustaqil fikrlash va axborotlarni tanqidiy baholash ko'nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, tarix, adabiyot va ma'naviyatga oid fanlarni samarali o'qitish yoshlarning milliy o'zligini anglashiga yordam beradi.

Bugungi kunda internet va ijtimoiy tarmoqlar yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylangan. Shu sababli milliy madaniyat va ma'naviy qadriyatlarni targ'ib qiluvchi sifatli media mahsulotlar yaratish dolzarb vazifalardan biridir. Yoshlar qiziqadigan platformalarda milliy ruhdagi kontentlarning ko'payishi ularning ma'naviy dunyosini boyitishga xizmat qiladi.

Ommaviy madaniyatning yoshlar ma'naviyatiga ta'siri murakkab va ko'p qirrali jarayondir. Unga bir tomonlama baho berish to'g'ri emas. Muhimi, yoshlarni ommaviy madaniyatning salbiy ta'sirlaridan himoya qilish bilan birga, uning ijobiy imkoniyatlaridan oqilona foydalanishga o'rgatishdir. Buning uchun oila, ta'lim muassasalari, mahalla va jamoatchilik institutlarining hamkorligi zarur.

Xulosa va takliflar

Xulosa qilib aytganda, ommaviy madaniyat yoshlar ma'naviyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatuvchi muhim omildir. Uning ijobiy jihatlaridan samarali foydalanish va salbiy oqibatlarining oldini olish yoshlar tarbiyasining muhim vazifalaridan biridir. Ma'naviy barkamol, mustaqil fikrlovchi va milliy qadriyatlarga sodiq yoshlarni tarbiyalash orqali ommaviy madaniyatning zararli ta'sirlarini kamaytirish mumkin.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Ergashev I. "Ma'naviyat va globallashuv". – Toshkent: Ma'naviyat, 2020.
2. Begmatov A. "Madaniyatshunoslik asoslari". – Toshkent: Fan, 2019.
3. Nazarov Q. "Mafkuraviy jarayonlar va yoshlar tarbiyasi". – Toshkent: Akademnashr, 2021.
4. Umarov B. "Axborot makoni va ma'naviy xavfsizlik". – Toshkent: Tafakkur, 2022.
5. Ismoilov H. "Globallashuv va milliy qadriyatlar". – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2018.
6. "Yoshlar ma'naviyati va zamonaviy tahdidlar". Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. – Toshkent, 2024.
7. "Ommaviy madaniyat va milliy o'zlik masalalari". Ilmiy maqolalar to'plami. – Toshkent, 2023.
8. "Madaniyatlararo muloqot va yoshlar tarbiyasi". O'quv qo'llanma. – Toshkent, 2022.
9. "Ma'naviy xavfsizlikning dolzarb masalalari". Ilmiy-uslubiy to'plam. – Toshkent, 2024.
10. "Yangi O'zbekiston yoshlari va ma'naviy taraqqiyot". Ilmiy tadqiqotlar to'plami. – Toshkent, 2025.